

Rapport 4-2018

Svarthalespove i Nord-Norge 2018

Oddvar Heggøy & Martin Eggen

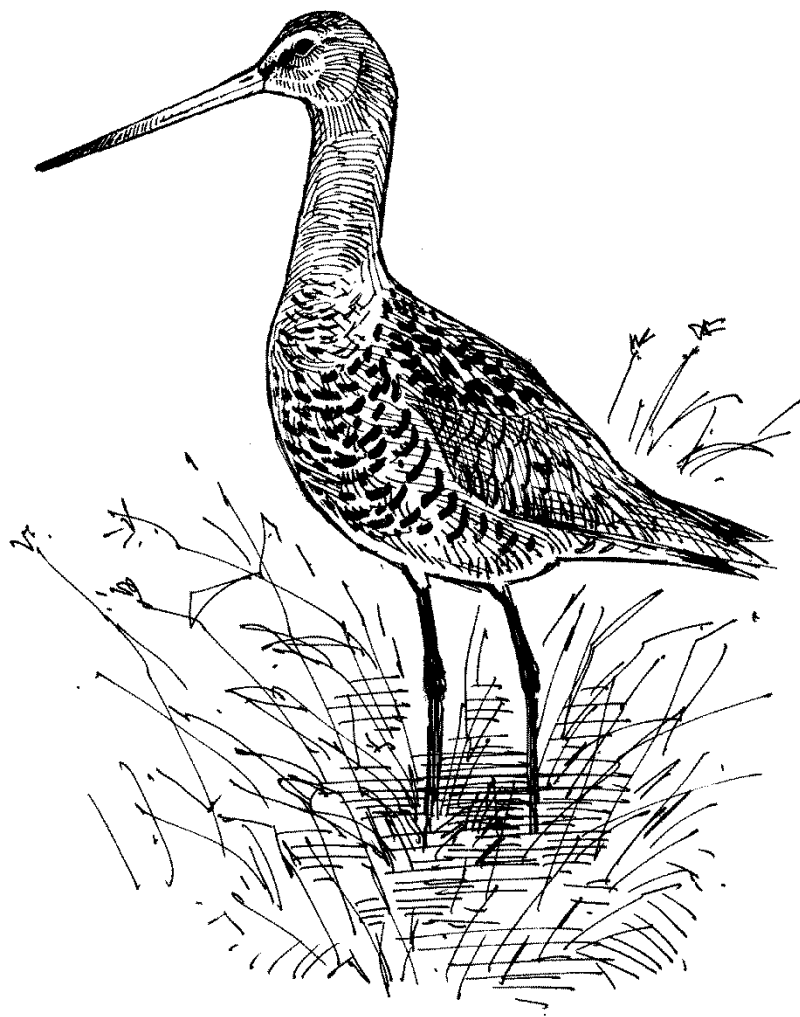
Norsk ornitologisk forening

Partnership for
nature and people

Svarthalespove i Nord-Norge 2018

Oddvar Heggøy & Martin Eggen

Norsk Ornitologisk Forening

© NOF – BirdLife Norway

E-mail: nof@birdlife.no

Rapport til: Fylkesmannen i Nordland, Fylkesmannen i Troms, Miljødirektoratet

Publikasjonstype: Digitalt dokument (pdf)

Forsidebilde: Svarthalespove i Vannbassenget på Røstlandet 19. mai 2018 © Steve Baines

Redaktør: Oddvar Heggøy

Anbefalt referanse: Heggøy, O. & Eggen, M. 2018. Svarthalespove i Nord-Norge 2018. NOF-Rapport 2018-4. 18 s.

ISSN: 0805-4932

ISBN: 978-82-78-52158-8

SAMMENDRAG

Kartleggings- og overvåkingsprosjektet for svarthalespove i Nord-Norge, som ble startet opp i 2016, ble videreført i 2018. Prosjektet fokuserte mest på lokaliteter som gjennom de siste to årenes feltarbeid har blitt vurdert som høyaktuelle som hekkelokaliteter for arten, men også noen nye områder ble undersøkt dette året. På grunn av negative søk etter svarthalespove i Finnmark i 2016 og 2017, gjennomførte NOF ikke feltarbeid i dette fylket i 2018, selv om kjente tidligere hekkelokaliteter ble sjekket av andre også dette året. NOFs feltundersøkelser i 2018 fokuserte dermed på lokaliteter i Nordland og Troms.

Antallet svarthalespover med hekkeadferd påvist i 2018 var det laveste som hittil er påvist i prosjektet. I Nordland ble hekkeadferd, i form av sangflukt, kun observert på Røstlandet, som har vært den sikreste hekkelokaliteten i dette fylket det siste tiåret. I Troms var det, som i 2016 og 2017, hekking på Vannøya i Karlsøy kommune, der et par fikk fram en unge til flygedyktig alder ved Vannareid. Observasjon av et varslende par i Skipsfjorddalen på Vannøya i mai sannsynliggjør at hekking kan ha funnet sted også her, selv om det ikke ble påvist svarthalespover på lokaliteten ved feltundersøkelser i juli. Et mulig hekkepar ble også sett på Slettnes på Vannøya i mai, men dette kan også ha vært rastende individer på trekk. På bakgrunn av årets feltarbeid ser bestanden i Nord-Norge nå ut til å kunne være i intervallet 2 – 4 par.

INNHOOLD

INNLEDNING	3
METODIKK	4
RESULTATER	5
NORDLAND.....	5
Røst kommune.....	5
Flakstad kommune	6
Vestvågøy kommune	6
Hadsel kommune.....	8
Bø kommune	8
Øksnes kommune	8
Andøy kommune.....	9
TROMS	12
Karlsøy kommune	12
Tromsø kommune.....	14
Oppsummering.....	14
Hekkeresultat og individmerking	16
Ankomstdatoer og trekk.....	16
OPPSUMMERING OG DISKUSJON	17
REFERANSER	18

INNLEDNING

Svarthalespove ble for første gang påvist hekkende i Nord-Norge i 1955, da et hekkende par ble funnet på det som i dag er Andøya lufthavn (Holgersen & Willgohs 1956). Man regner med at en fast bestand etablerte seg i Nord-Norge i 1970-årene (Kålås & Byrkjedal 1981). Hekkefuglene i Nord-Norge tilhører underarten *L. l. islandica*, som er en utbredt og tallrik fugl særlig på Island. Underarten hekker også med noen få par på Færøyene og på Shetland (Storbritannia). Bestanden på Island teller ca. 25 000 par, og har vært i økning helt siden 1970-tallet (BirdLife International 2018). Også bestanden på Shetland, som er omtrent like stor som den norske (7–9 par), har økt litt i samme tidsrom, og er fremdeles i økning (BirdLife International 2015). Den norske hekkebestanden av *L. l. islandica*, som ble anslått til kun 4 – 6 par i 2017, er begrenset til noen få lokaliteter i Lofoten, Vesterålen og Karlsøy kommune i Troms (Eggen & Heggøy 2016, Heggøy & Eggen 2017). I motsetning til hekkebestanden på Island (og Shetland), er det mye som tyder på at den norske bestanden av underarten er i tilbakegang, og nå er på et lavere nivå enn den var for noen tiår tilbake.

Det er imidlertid også en del som tyder på at den nordnorske hekkebestanden av svarthalespove i en årrekke har blitt overestimert. Kålås & Byrkjedal (1981) anslår bestanden av *L. l. islandica* til 60 par, hovedsakelig på bakgrunn av noen undersøkelser foretatt i deler av Vesterålen på 1970-tallet, og vurderinger gjort på bakgrunn av disse. Det foreligger likevel ingen fullgode kartlegginger av bestanden fra perioden 1960 – 2010, og antallet påviste hekkefunn fra denne perioden er også ganske lavt. Samtidig er det liten tvil om at bestanden særlig på 1970- og 1980-tallet var større enn den er i dag (Heggøy & Øien 2018).

Foruten den nordnorske hekkebestanden av svarthalespove, finnes også en liten delbestand av den sørlige underarten *L. l. limosa* i Norge. Denne har vært i tilbakegang i hvert fall gjennom den seneste tiårsperioden, og er nå begrenset til 10–15 par (Mjølvsnes 2016, Mjølvsnes & Heggøy 2018). Som følge av den lille hekkebestanden er svarthalespoven kategorisert som «sterkt truet (EN)» på den norske rødlista for arter (Kålås mfl. 2015). Som en av to fuglearter i Norge er også svarthalespove utpekt som «prioritert art» under Naturmangfoldloven i 2011 (Klima- og miljødepartementet 2011).

Tiltakene som prioriteringen innebar var lite gjennomtenkte, og prioriteringen la sterke begrensninger på jordbruksdriften i området. Dette førte til driftsmessige utfordringer for grunneiere på Jæren, der svarthalespove hekker på intensivt drevet kulturmark. Som følge av disse utfordringene ble den sørlige underarten «avprioritert» av Stortinget i 2015. Derfor er det kun den nordlige hekkebestanden som nå omfattes av bestemmelsene statusen som prioritert art medfører (Klima- og miljødepartementet 2015).

Flere undersøkelser av svarthalespovens forekomst i Nord-Norge er gjennomført etter at arten ble prioritert under naturmangfoldloven. Strann mfl. (2012) oppsummerte blant annet artens forekomst i landsdelen i en rapport som tok for seg resultatene fra undersøkelser av et stort antall potensielle hekkelokaliteter i 2011. Mange av lokalitetene i Nordland ble fulgt opp av Norsk Ornitologisk Forening (NOF) avd. Nordland i 2012 – 2014 (Olsen 2012, 2013, 2014), mens lokalitetene i Troms ble undersøkt på ny i 2013 (Strann & Frivoll 2014). Til tross for disse undersøkelsene var det fremdeles mye usikkerhet knyttet til artens status i landsdelen, både med tanke på faktisk bestandsstørrelse, stedtrohet til hekkeområdene, habitatbruk, ungeproduksjon m.m. Dette var bakteppet for oppstarten av et nytt svarthalespoveprosjekt i Nord-Norge i 2016 (Eggen & Heggøy 2016).

De norske hekkeområdene for svarthalespove besøkes hver vår og høst av fugler på vei til og fra hekkeområder utenfor våre landegrensener. Først og fremst er det nok islandske hekkefugler som

dukker opp langs norske kyster i trekkperiodene. Dette skaper en del utfordringer knyttet til vurderingen av hvilke fugler som kan regnes som lokale hekkefugler, og hvilke som bare er på gjennomreise. I spillperioden på våren, hovedsakelig i mai og juni, tyder det meste på at en del av svarthalespovene på trekk også kan sette i gang med ulike grader av fluktspill og kurtise, og særlig på lokaliteter hvor det allerede har slått seg til lokale hekkefugler, eller som biotopmessig kan egne seg som hekkeplasser for svarthalespoven. De fleste av svarthalespovene som bare er på gjennomreise kan sees langs norskekysten i mai og i de første to ukene av juni. Om «høsten» kan voksne svarthalespover på trekk sees fra midten av juli i Nordland. Ungfugler kan dukke opp allerede tidlig i august.

Det er grunn til å spørre seg om fugler både på vår- og høsttrekk tidligere har blitt vurdert som «sannsynlige hekkefunn» og bidratt til feilaktig utpeking av hekkeområder. Antall observasjoner sent i juni og i juli er generelt påfallende få. Dette kan ha ulike årsaker, som ikke fullt ut er kartlagt. Det kan skyldes reelt få svarthalespover i omløp, artens tilbaketrukne atferd i deler av hekketiden, eller at det ofte er relativt lav ornitologisk aktivitet på denne tiden av året. Trolig preges bildet av en kombinasjon av disse faktorene.

Som en oppfølging av kartleggingen av svarthalespove i Nord-Norge i 2016 ble det gjennomført søk etter arten i mange av de samme områdene i 2017. Undersøkelsene ble videreført i 2018, og resultatene er presentert i denne rapporten.

METODIKK

Feltarbeidet i 2018 ble utført av NOF, med enkelte tilleggsopplysninger om tilhold av svarthalespove innhentet fra lokale kontaktpersoner. Søk etter svarthalespove ble utført på lokaliteter i Lofoten og Vesterålen, samt i nordlige deler av Troms. Resultatene fra feltarbeidet ble supplert med observasjonsdata hentet fra rapporteringsverktøyet Artsobservasjoner (www.artsobservasjoner.no). Utvalget av oppsøkte lokaliteter tok hovedsakelig utgangspunkt i tidligere års undersøkelser (Eggen & Heggøy 2016, Heggøy & Eggen 2017).

Totalt ble 33 lokaliteter i Nordland og Troms undersøkt i midten av juni og i midten av juli 2018 (lokalitetene i Troms ble bare oppsøkt av NOF i juli). På de mest uoversiktlige lokalitetene ble det spilt av svarthalespove lyd/sang for å eventuelt påvise tilhold av arten. I tillegg ble det foretatt grundige undersøkelser til fots ute i terrenget i de områdene som ble ansett som mest aktuelle reir-/ungeområder for arten, samt der dette var nødvendig for å få god oversikt.

RESULTATER

NORDLAND

I 2018 ble det ikke påvist konkrete hekkefunn av svarthalespove i Nordland. En del individer ble observert nær passende hekkeområder i mai og juni, men disse viste seg i all hovedsak å dreie seg om rastende individer på trekk. Heller ikke på Røst, som har vært fylkets sikreste hekkelokalitet den seneste tiårsperioden, ble hekking påvist. Spillende individer ble observert på øya i mai, men utover dette var det ingen hekkeindikasjoner. Gjennomgangen under tar for seg feltundersøkelser og resultater for aktuelle hekkelokaliteter for svarthalespove i Nordland.

Røst kommune

Røstlandet – mulig hekking

Årets første svarthalespover på Røstlandet dukket opp 2. mai, i form av et par nær fjorårets antatte hekkelokalitet og et enkeltindivid i fjæra ved Kvalvåg. Den 14. mai ble to spillende fugler rapportert fra Nettet. Fra Kvalvåg ble en spillende svarthalespove rapportert 21. mai, mens to spillende fugler ble rapportert fra den tidligere hekkelokaliteten Marka den 28. mai. Opptil sju ulike individer holdt til på Røstlandet i mai, fram til en flokk med det som trolig var et nytt innsig av svarthalespover dukket opp 29. mai (7 – 9 ind.). Flere individer holdt seg på Røstlandet utover i juni, men ingen hekkeindikasjoner ble observert under søk i våtmarkene gjennomført av NOF 11. juni.

Observasjoner av spillende individer også i 2018 gjør at hekkforsøk ikke kan utelukkes, men til tross for god dekning av områdene i det meste av mai og juni, samt grundige søk i øyas våtmarker den 11. juni, ble ingen hekkeindikasjoner observert utover dette.

For første gang på flere år ble det ikke observert svarthalespover med atferd som sannsynliggjorde hekking på Røstlandet i 2018. Individer i sangflukt ble imidlertid sett i mai, og en håndfull spover holdt seg på øya fra starten av mai til et stykke ut i juni måned. Denne er fotografert i Vannbassenget 19. mai. Foto: Steve Baines

Flakstad kommune

Vi kjenner ikke til at svarthalespove noen gang har hekket i Flakstad kommune. Tidligere omtalte mulige hekkelokaliteter er av NOF vurdert som lite aktuelle (se Heggøy & Eggen 2017). Imidlertid har det blitt gjennomført våtmarksrestaurering på Yttersand i 2018, som kan ha gjort dette området mer aktuelt for arten. Her ble to individer først observert 30. april 2018, og 1 – 2 ind. ble videre sett i nærområdet utover i mai (siste observasjon 26. mai). Utover dette ble det ikke gjort observasjoner som sannsynliggjør hekking i dette hyppig besøkte området.

Vestvågøy kommune

En rekke observasjoner av svarthalespove ble rapportert fra Vestvågøy i 2018, men ingen av disse tyder på at hekking kan ha funnet sted. De fleste individene ble rapportert fra våtmarkene rundt Leknes i mai.

Storeidvatnet m. omegn – ikke hekking

Storeidvatnet og de mange andre våtmarkslokalitetene rundt Leknes besøkes nær daglig av fuglekikkere. Strandengene og våtmarkene i området ble grundig undersøkt av prosjektet 12. juni. Rastende og hekkende fugler flytter seg stadig mellom disse våtmarkene, og særlig mellom Storeidvatnet, Svanvatnet, Leknesfjæra, Haldsvågen og Fyglefjæra. På alle disse lokalitetene ble svarthalespover sett i 2018. Årets første individ ble sett i Haldsvågen 24. april, og enkeltindivider og småflokker ble så sett jevnlig helt fram til 9. juli. Den 25. – 29. april ble en helt hvit svarthalespove sett i området, både alene og sammen med «normale» artsfrender. Tre ungfugler ble så observert 6. – 9. september, men disse regnes som rastende fugler på trekk. Det ble ikke gjort observasjoner som tilsier at hekking kan ha funnet sted i 2018 (Tabell 3).

En helt hvit svarthalespove ble sett på flere lokaliteter i Vestvågøy i april og mai 2018, her fotografert i Svanvatnet 25. april. Slike leukistiske individer av arten er svært sjeldne. Foto: Jon Olav Larsen

Bollemyra – ikke hekking

Søk etter svarthalespover i dette området ble gjennomført ved flere besøk i mai og juni, men uten at svarthalespover med hekkeatferd ble påvist. En flokk på seks svarthalespover ble observert ved Sevvatnet på Bollemyra 22. mai. Disse regnes som rastende fugler på trekk. Utover dette ble det ikke gjort observasjoner som tilsier at hekking kan ha funnet sted i området i 2018.

Saltisen – ikke hekking

Området ble besøkt en rekke ganger i mai, juni og juli 2017. Et svarthalespovepar ble først observert ved lokaliteten 4. mai, og arten ble så sett ved flere anledninger utover i måneden. Potensielle hekkeområder ble undersøkt grundig den 12. juni, men arten ble da ikke observert i området. Så sent som den 8. juli ble en flokk på hele 15 individer sett på lokaliteten, noe som utvilsomt dreide seg om islandske hekkefugler på trekk.

Skjerpvatnet – ikke hekking

Opptil fire svarthalespover ble sett ved Skjerpvatnet 1. – 2. mai. Ett av individene hadde helt hvit fjærdrakt, og måtte dermed være samme fugl som ble sett i Leknes-området i perioden 25. – 29. april. Også fuglens ledsagere kan ha vært identiske med noen av svarthalespovene som ble sett nær Leknes i denne perioden. Etter dette ble det ikke sett svarthalespover på lokaliteten i 2018.

Fartstadvatnet nord – ikke hekking

Våtmarksområdet i nordenden av vannet, som er en tidligere hekkelokalitet, ble undersøkt 12. juni. Arten ble ikke påvist her i 2018, og det foreligger heller ikke observasjoner av svarthalespove fra lokaliteten de seneste årene.

Gårdsvatnet – ikke hekking

Gårdsvatnet ble besøkt et par ganger med tanke på svarthalespove i 2018, bl.a. den 27. mai. Som i de to foregående årene var søket negativt mht. svarthalespove.

I nordenden av Farstadvatnet i Vestvågøy har svarthalespoven hekket tidligere. Undersøkelser av området de siste tre årene har imidlertid ikke resultert i en eneste observasjon av arten her. Foto: Oddvar Heggøy

Hadsel kommune

Hankaneset – ikke hekking

Området ble besøkt ved et par anledninger i 2018, hhv. 15. juni og 12. juli. Den 12. juli ble det gjort et mer grundig søk til fots i våtmarkene i området. Det ble ikke observert svarthalespove på lokaliteten ved noen av disse besøkene, men 1 – 2 ind. ble sett her 14. – 22. mai. Disse fuglene ble rapportert som mulige hekkefugler, men konkret hekkeadferd ble likevel ikke påvist.

Bø kommune

Det ble i forbindelse med NOFs overvåking ikke observert svarthalespove i Bø kommune i 2018. Årets eneste svarthalespoveobservasjoner fra kommunen ble rapportert fra Vinje og Gimstad hhv. 28. april og 22. mai, men det ble heller ikke dette året observert adferd som sannsynliggjør at hekking har funnet sted.

Langvatnet – ikke hekking

Søk etter svarthalespove ble gjennomført med negativt resultat på lokaliteten 15. juni. Det ble heller ikke rapportert andre observasjoner av arten fra Langvatnet dette året.

Saltvatnet nord og Saltvatnet sør – ikke hekking

Lokaliteten ble undersøkt for tilstedeværelse av svarthalespove 15. juni, men med negativt resultat. Det ble heller ikke rapportert andre observasjoner av arten fra Saltvatnet i 2018.

Førvatnet – ikke hekking

Førvatnet ble undersøkt fra nordenden den 15. juni. Ingen svarthalespover ble observert ved noen av disse besøkene.

Øksnes kommune

Øksnes har de siste par årene vært blant de mest aktuelle hekkeområdene for svarthalespove i Nordland, med en rekke observasjoner som tilsier at hekking kan ha funnet sted. Konkrete hekkefunn har imidlertid fremdeles ikke blitt påvist. Under feltarbeidet i 2018 ble ikke arten påvist i det hele tatt, til tross for mer omfattende feltundersøkelser enn i noen av de tidligere årene. Årets eneste observasjoner av svarthalespove i kommunen ble rapportert 28. mai, da et par individer rastet ved Strengelvågfjorden.

Langryggvatnet – ikke hekking

Lokaliteten ble besøkt 13. juni, uten at svarthalespove ble observert. Det ble ikke foretatt grundige undersøkelser i terrenget rundt vannet, av hensyn til hekkende våtmarksfugler her (bl.a. sangsvane, horndykker, hettemåke og makrellterne).

Bruseelva – ikke hekking

Lokaliteten ligger nær Langryggvatnet, og våtmarkene her ser i utgangspunktet aktuelle ut som hekkeområde for svarthalespove. Arten ble imidlertid ikke påvist her ved et grundig søk 12. juni.

Strengelvågen – ikke hekking

Området ble besøkt 12. – 13. juni og 11. juli, da det ble gjennomført grundige søk til fots i våtmarkene rundt Strengelvågen. Til tross for dette ble det ikke påvist svarthalespove under feltarbeidet dette året. Et par svarthalespover ble sett i Strengelvågfjorden 28. mai, men det er ikke noe som tilsier at disse hekket i området.

Strandengene og fjæra ved Strengelvågfjorden var det eneste stedet i Øksnes at svarthalespove ble observert i 2018. Området ser i utgangspunktet egnet ut som hekkeplass, men heller ikke dette året var det noe som tydet på at arten hekket her. Foto: Oddvar Heggøy

Strengelvågøya – ikke hekking

Øya ble avlagt besøk 13. juni og 11. juli. Det så ut til å være mange par med gråmåke og svartbak som gikk til hekking her i 2018, og også brushane ble observert med hekkeadferd på øya. Svarthalespove ble imidlertid ikke observert.

Grunnfjorden naturreservat – ikke hekking

Strandenga i Grunnfjorden naturreservat ble undersøkt 13. juni og 10. – 11. juli. I tillegg ble det gjennomført søk etter arten til fots i de store myrområdene innenfor den 2. juni. En del tid ble også brukt til å se etter evt. territoriell adferd hos svarthalespover på dette myrområdet fra et utkikkspunkt i vest ved besøk både i juni og juli. Til tross for grundige søk ble det ikke sett svarthalespover i Grunnfjorden naturreservat i 2018.

Meløyvatnet, Alsvåg – ikke hekking

Lokaliteten ble besøkt 13. juni og 10. juli. Ingen svarthalespover ble observert ved noen av besøkene.

Andøy kommune

Aktuelle hekkelokaliteter på Andøya ble besøkt 14. – 15. juni og 12. juli. I 2018 fikk vi igjen anledning til å undersøke det avstengte flyplassområdet på Andenes for tilstedeværelse av svarthalespove, men arten ble ikke observert her dette året. En del observasjoner av svarthalespove ble gjort på sørøstsida av øya i 2018, men konkret hekkeadferd ble ikke observert.

Kleivvatnet – ikke hekking

Kleivvatnet ble besøkt den 14. juni og 12. juli 2018. Det ble ikke observert svarthalespover ved noen av besøkene.

En svarthalespove ble funnet i våtmarkene i Åholmen naturreservat 14. juni. Fuglen så ut til å ha tilhørighet i området, og varslet da vi nærmet oss. Men etter en stund lettet fuglen, tok høyde, og trakk sørvestover til vi mistet den av syne. Foto: Oddvar Heggøy

Andøya flystasjon – ikke hekking

Det avstengte militærområdet ble besøkt med eskorte 14. juni. Flere aktuelle hekkeområder inne på flystasjonen ble undersøkt, men uten at arten ble påvist. Hekking er påvist på denne lokaliteten ved en rekke tidligere anledninger, og det var også her Norges første hekkefunn av svarthalespove ble påvist i 1955 (Holgersen & Willgoth 1956). Førrige hekkefunn i området var i 2011 (Artsobservasjoner 2018), og siden da tyder det meste på at arten har forsvunnet som hekkefugl på lokaliteten.

Åholmen – ikke hekking

Området ble besøkt 14. juni og 12. juli 2018. Grundige søk til fots ble gjennomført innenfor så å si hele verneområdet. Ved besøk 14. juni ble en enslig svarthalespove observert beitende i våtmarkene i sør. Fuglen varslet et par ganger på oss, men etter en stund lettet den, tok høyde, og forsvant av syne mot sørvest. Ytterligere fire individer ble sett samme dag nord i reservatet. Disse ble kun sett trekkende mot sørvest over området. Dermed er det ingen grunn til å tro at arten hekket i området i 2018, til tross for flere observasjoner av svarthalespove her dette året.

Rognan – ikke hekking

Besøk ble avlagt lokaliteten 14. juni og 12. juli. Våtmarkene og strandenga ble sjekket fra observasjonspunkt i vest, men søk etter arten til fots i strandenga i øst ble ikke gjennomført. Det ble ikke observert svarthalespove på lokaliteten ved noen av besøkene i 2018.

Sellevollvalan/Åholmbukta – ikke hekking

Sellevollvalan, Åholmbukta og kulturmarka på Å ble besøkt 14. juni og 12. juli. Grundige søk til fots ble foretatt i våtmarkene og strandengene både vest og øst for veien på Sellevollvalan, samt langs strandenga i retning Å. På Å ble all kulturmarka sjekket fra gårdsveier. Ingen svarthalespover ble observert ved noen av disse besøkene.

Imidlertid ble svarthalespover rapportert fra Sellevollvalan 19. og 21. mai, med hhv. ett og fire individer. I tillegg ble to individer sett i kulturmarka ved Å den 24. april. Hekkeadferd ble imidlertid ikke påvist på noen av lokalitetene i 2018.

Risøyvatnet – ikke hekking

Som følge av grundige og negative søk etter svarthalespove i Risøysundet naturreservat i 2016 og 2017, ble hele dette området ikke prioritert i 2018. Risøyvatnet ble imidlertid sjekket godt fra høyden i nord ved et par anledninger (15. juni og 12. juli), uten at arten ble observert.

Hestneset – ikke hekking

Området er biotopmessig aktuelt som hekkeområde for svarthalespove, og ble derfor undersøkt 14. juni. Vipe, heilo, storspove og brushane så alle ut til å hekke her, men svarthalespove ble ikke observert.

Til sammen 7,5 km² myr- og våtmarksområder finnes innenfor Grunnfjorden naturreservat i Øksnes. I delene av reservatet som grenser til sjøen er svarthalespovepar observert i hekketida både i 2016 og 2017. I 2018 ble det for første gang gjort feltundersøkelser innover i myra, og en del tid ble i tillegg lagt ned i å se utover myrområdet for eventuell observasjon av territoriell atferd hos svarthalespove. Så å si hele strandenga som befinner seg i reservatet ble også undersøkt både i juni og juli. Til tross for innsatsen ble det ikke observert svarthalespove i Grunnfjorden naturreservat i 2018. Foto: Oddvar Heggøy

TROMS

Fylkets mest aktuelle hekkelokaliteter for svarthalespove ble besøkt av prosjektet i juli 2018. Noen av opplysningene som presenteres her er også hentet fra andre kilder. Bortsett fra i Karlsøy kommune, ble det ikke observert indikasjoner på hekking i Troms i 2018. En del svarthalespover ble rapportert i mai og juni, men disse regnes alle som rastende individer på trekk (Tabell 8).

Karlsøy kommune

Som i 2016 og 2017 var Vannøya i Karlsøy kommune det eneste stedet i Troms hvor det ble observert konkrete hekkeindikasjoner av svarthalespove i 2018. I motsetning til 2016 og 2017, da hekking etter alt å dømme har funnet sted i Skipsfjorddalen og på Slettnes, ble det i 2018 påvist hekking ved Vannareid.

Vannareid – hekking

Ved Vannareid ble svarthalespover observert jevnlig fra 29. april til 13. september. Fra 12. mai hadde et par tilhold på Stormyra, og disse viste tydelig hekkeatferd ved bl.a. varsling fra slutten av mai. Fra midten av juni ble kun én fugl observert om gangen, noe som kan tyde på at en av fuglene da lå på reir. Den 15. juli ble begge fuglene igjen observert sammen. De varslet da aktivt, og antakelig hadde unger nå klekket. Det samme var inntrykket da NOF besøkte lokaliteten 17. juli.

Minst én kylling nær flygedyktig alder ble observert 4. august. Etter dette ble kun én voksenfugl observert om gangen sammen med ungen. Den 12. august var siste observasjon av fuglene på Stormyra, men den 13. august ble ungfuglen observert på Svartnes i følge med en voksenfugl. Dette var siste observasjon av disse fuglene på Vannøya i 2018. Svarthalespoven har hekket ved Vannareid før (sist i 2011), og årets hekkefunn viser at området fremdeles egner seg som hekkeplass for arten.

Stormyra ved Vannareid i Karlsøy kommune i Troms var den eneste lokaliteten hvor svarthalespove ble påvist hekkende i Nord-Norge i 2018. På bildet ser vi en varslende foreldrefugl øverst i bildet. Foto: Martin Eggen

I våtmarkene i Skipsfjorddalen har det etter alt å dømme hekket svarthalespove både i 2016 og 2017. Et varslende par ble også observert her i slutten av mai 2018, men da området ble undersøkt av NOF i midten av juli var det ikke tegn til tilstedeværelse av arten. Foto: Martin Eggen

Skipsfjorddalen – sannsynlig hekking

I Skipsfjorddalen ble et varslende svarthalespovepar observert 31. mai 2018. Da området ble undersøkt for å påvise eventuelle unger 17. juli, ble imidlertid ikke arten observert. De voksne fuglenes atferd i mai antyder at hekking kan ha funnet sted også i 2018, men hvorvidt hekkingen har blitt avbrutt, eller om fuglene oppholdt seg i et annet område enn det som ble undersøkt i juli, er uklart. På bakgrunn av at arten høyst sannsynlig hekket her både i 2016 og 2017, og atferden til paret som ble sett i mai 2018, settes status for lokaliteten til «sannsynlig hekking».

Slettnes – mulig hekking

Også på Slettnes ble det observert et svarthalespovepar i mai (25. mai). Det ble da ikke påvist atferd som sannsynliggjorde hekking, og arten ble heller ikke observert på lokaliteten senere på sommeren. NOF oppsøkte området 16. juli, og undersøkte da det meste av aktuelt hekkehabitat for svarthalespove i området. Lokaliteten er ikke spesielt tilgjengelig, og besøkes derfor ikke veldig hyppig av fuglekikkere. Ettersom det ganske sikkert hekket svarthalespove på Slettnes i 2017, og et par ble observert på lokaliteten også i 2018, settes status likevel til «mulig hekking» dette året.

Stormyra, Dåfjorden – ikke hekking

Denne lokaliteten ble besøkt av NOF 17. juli 2018, som følge av observasjon av to ungfugler i Indre Dåfjordkjosen i august 2017 (Heggøy & Eggen 2017). Dette er en fin våtmarkslokalitet uten store inngrep, bortsett fra veien som krysser området nær elveutløpet i Dåfjorden. Hekkende vadefugler som rødstilk, grønnstilk og storspove ble observert under besøket, men våtmarka her er ikke like godt egnet som hekkeområde for svarthalespove som f.eks. hekkeområdene på Vannøya.

Slettnes er en av tre områder på Vannøya i Karlsøy kommune i Troms hvor det høyst sannsynlig har hekket svarthalespove i løpet av de siste tre årene. Et par ble også observert på lokaliteten i siste halvdel av mai 2018, men undersøkelser av lokaliteten i juli tilsier at hekking ikke har funnet sted her dette året. Foto: Martin Eggen

Tromsø kommune

Tisnes – ikke hekking

Svarthalespover ble som vanlig rapportert også fra andre deler av Troms, med storparten av rapporterte observasjoner fra Tromsø kommune. Flest observasjoner ble gjort på Tisnes, der 1 – 4 ind. ble sett i perioden 8. mai – 5. juni. Selv om Tisnes kan egne seg som hekkeområde for svarthalespove (Strann & Frivoll 2014), ble ingen atferd som tilsier at hekking har funnet sted observert i 2018.

Dankarvågvatn naturreservat – ikke hekking

Området ble undersøkt av prosjektet 17. juli 2018, etter at 1 – 2 ind. ble observert i Dankarvågen i juni 2017 (Heggøy & Eggen 2017). Våtmarksfugler som sangsvane, brunnakke og rødstilk ble observert ved besøket, men det var ingen tegn til svarthalespove i området. At svarthalespove kan hekke ved lokaliteten enkelte år kan ikke utelukkes, men biotopen ble likevel ikke vurdert som særlig attraktiv for arten.

Oppsummering

Tabell 1 gir en oversikt over oppfølgingen av sikre og mulige hekkelokaliteter for svarthalespove i Nordland og Troms i 2018. Alle lokaliteter vurdert som «høyaktuelle» av Heggøy & Eggen (2017) ble besøkt i løpet av hekkesesongen (mai – juli) 2018, i tillegg til de fleste av lokalitetene vurdert som «middels aktuelle». Enkelte lokaliteter vurdert som «lavaktuelle» i samme rapport ble også

kontrollert, i tillegg til noen få lokaliteter som ikke tidligere har blitt undersøkt. Arten ble påvist på til sammen 14 av lokalitetene i Tabell 1 i 2018, som er et høyere tall enn i 2016 og 2017. Konkrete hekkeindikasjoner ble imidlertid kun påvist på to lokaliteter (Vannareid og Skipsfjorddalen). Ytterligere to lokaliteter fikk status «mulig hekking» (Røstlandet og Slettnes).

Tidligere hekkelokaliteter i Finnmark ble ikke undersøkt av NOF i 2018, grunnet negative søk både i 2016 og 2017. Lokalitetene på Rolvsøya og Ingøy ble imidlertid undersøkt godt av andre fuglekikkere også dette året, uten at svarthalespove ble påvist.

Tabell 1. Resultater fra kartlegging og overvåking av svarthalespove i Nordland og Troms i 2018. X: svarthalespove observert, ingen tegn til hekking; MH: mulig hekking, par observert i passende hekkebiotop; SH: sannsynlig hekking, varslende fugler eller konkret hekkeadferd observert; H: hekking, reir med egg eller unger observert; - : ikke undersøkt.

Lokalitet	Kommune	Fylke	2016	2017	2018
Røstlandet	Røst	Nordland	H	SH	MH
Indresand/Øvrevalle	Flakstad	Nordland	X	X	X
Storeidvatnet	Vestvågøy	Nordland	X	X	X
Bollemyra	Vestvågøy	Nordland			X
Saltisen/Rødsandmyra	Vestvågøy	Nordland	X	X	X
Farstadvatnet	Vestvågøy	Nordland			
Skjerpvatnet	Vestvågøy	Nordland			X
Gårdsvatnet	Vestvågøy	Nordland			
Hankaneset/Bitterstad	Hadsel	Nordland		X	X
Rogsøy	Sortland	Nordland	X		-
Langvatnet	Bø	Nordland	MH		
Saltvatnet nord	Bø	Nordland	X		
Saltvatnet sør	Bø	Nordland			
Førvatnet	Bø	Nordland			
Strengelvågen/Oshågen	Øksnes	Nordland	X	SH	X
Strengelvågøya	Øksnes	Nordland	SH	X	
Langryggvatnet	Øksnes	Nordland			
Bruseelva	Øksens	Nordland			
Meløyvatnet, Alsvåg	Øksens	Nordland			
Grunnfjorden NR	Øksnes	Nordland	X	MH	
Kleivvatnet	Andøy	Nordland			
Andøya flystasjon	Andøy	Nordland	X	-	
Sellevoll/Åholmbukta	Andøy	Nordland	H	X	X
Rognan	Andøy	Nordland	X		
Hestneset	Andøy	Nordland			
Risøyvatnet	Andøy	Nordland			
Åholmen	Andøy	Nordland			X
Dankarvågen	Tromsø	Troms		X	
Tisnes	Tromsø	Troms	X	X	X
Dåfjorden	Karlsøy	Troms		X	
Vannareid	Karlsøy	Troms	X	X	H
Skipsfjorddalen	Karlsøy	Troms	SH	SH	SH
Slettnes	Karlsøy	Troms		SH	MH

Én unge kom på vingene fra hekkinga ved Vannareid i Karlsøy kommune i Troms i 2018. Ungen ble sist sett sammen med en av foreldrene 13. august. Foto: Torjus Lorentsen

Hekkeresultat og individmerking

Ungeproduksjon

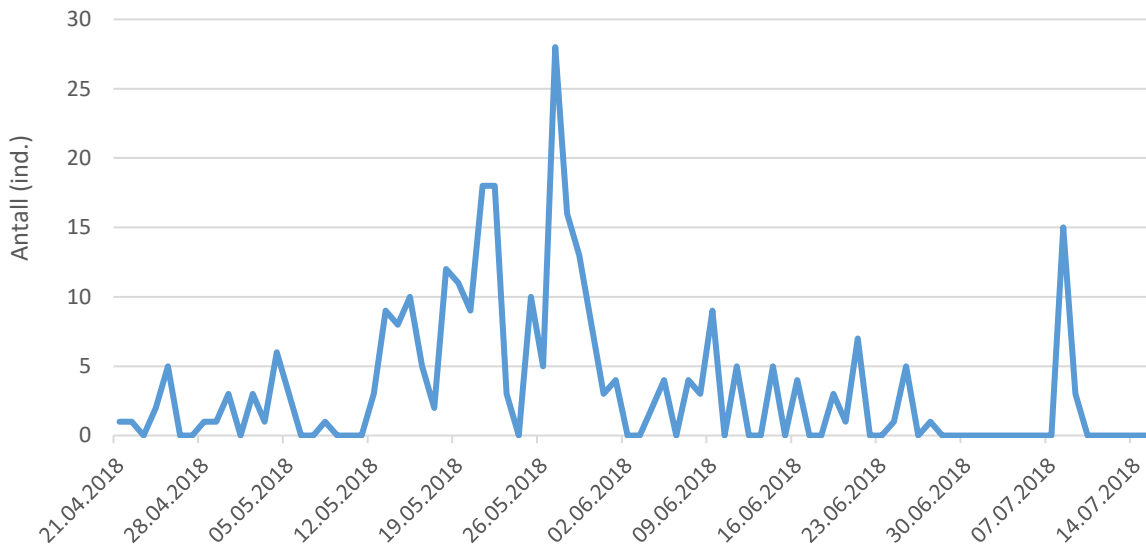
Paret som hekket på Stormyra ved Vannareid fikk fram én unge til flygedyktig alder. Ungen ble først observert 4. august, og den var da nær flygedyktig. Ungen flyttet seg fra Stormyra til Svartnes 13. august, som var siste gang fuglene ble observert i 2018. Det er ukjent hvor mange unger som eventuelt gikk tapt her i løpet av ungeperioden.

Individmerking

Heller ikke i 2018 ble det gjennomført individmerking av svarthalespover i Nord-Norge, da det ikke lyktes prosjektet å lokalisere unger på Stormyra ved Vannareid i juli.

Ankomstdatoer og trekk

De første svarthalespovene ankom Nord-Norge noe tidligere enn normalt i 2018, med første observasjon ved Huselv i Lenvik i Troms 21. april. Individet dukket så opp i Vestvågøy og på Andøya i Nordland hhv. 22. og 24. april. På Vannøya i Troms var første observasjon av svarthalespove i 2018 på Svartnes 29. april, mens de første fuglene på Røst ble sett 2. mai. Som i tidligere år var det en klar tendens til at en del nye svarthalespover ankom regionen i slutten av mai og starten av juni (Figur 1). I 2018 var ankomsten av individer i denne perioden etter alt å dømme en del større enn normalt. Det har blitt spekulert i om dette kunne skyldes mange mislykkede hekkinger på Island dette året, ettersom øya gjennomgikk en av de våteste og kaldeste forsomrene på lang tid. Vi mangler imidlertid konkret informasjon om så faktisk var tilfellet.

Figur 1. Fordeling av førstegangsobservasjoner (antall individer) av svarthalespover til Nord-Norge (Finnmark, Troms og Nordland) i 2018.

OPPSUMMERING OG DISKUSJON

Feltundersøkelsene i 2018 bekrefter langt på vei mange av resultatene fra kartleggingen av svarthalespove i Nord-Norge i 2016 og 2017. Arten er utvilsomt en svært fåtallig hekkefugl i landsdelen, og hekker årvisst kun på noen helt få lokaliteter.

Som i 2016 og 2017 hekket det også i 2018 svarthalespove på Vannøya i Karlsøy kommune i Troms. I 2018 var det snakk om minst ett, og sannsynligvis to hekkende par. På Røst i Nordland ble det ikke påvist hekkforsøk i 2018, til tross for grundige søk etter arten over det meste av Røstlandet i juni. Heller ikke i Strengelvågen i Øksnes kommune (Nordland) ble det observert hekkeindikasjoner i 2018. Her var feltinnsatsen betydelig dette året, med blant annet flere søk inne i de store våtmarks- og myrområdene i og rundt Grunnfjorden naturreservat, samt i strandeng- og våtmarksområdene rundt Strengelvågen, Gisløya, Alsvåg og Klo.

Forekomsten av svarthalespover i landsdelen var større enn normalt i mai og tidlig i juni, og dette ga et visst håp om at flere par kunne gå til hekking. Da den første delen av feltarbeidet ble utført i midten av juni hadde imidlertid de aller fleste av disse fuglene trukket bort. Det ble spekulert i om det store antallet svarthalespover i Nord-Norge (og Sør-Norge) på forsommeren skyldtes en uvanlig våt og kald værtype i hekkeområdene på Island, som kan ha medført at flere hekkefugler der oppga årets hekking, og deretter startet et tidlig returtrekk.

NOFs kartleggingsarbeid rettet mot svarthalespove i Nord-Norge i 2016 – 2018 har avdekket en enda mer marginal bestand i regionen enn tidligere antatt. Etter alt å dømme er det neppe snakk om mer enn fem hekkende par i hele Nord-Norge, og kan hende er bestanden enda mindre.

REFERANSER

- Artsobservasjoner 2018. Artsobservasjoner. Rapportsystem for arter. Tilgjengelig fra: <http://www.artsobservasjoner.no>, nedlastet: 08.11.2018.
- BirdLife International 2015. *European Red List of birds*. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BirdLife International 2018. Species factsheet: Black-tailed godwit *Limosa limosa*. Tilgjengelig fra: <http://www.birdlife.org/datazone/speciesfactsheet.php?id=3003>, nedlastet: 08.11.2018.
- Eggen, M. & Heggøy, O. 2016. Svarthalespove i Nord-Norge 2016. NOF-Rapport 9-2016. 21 s.
- Heggøy, O. & Eggen, M. 2017. Svarthalespove i Nord-Norge 2017. NOF-Rapport 2017-4. 17 s.
- Heggøy, O. & Øien, I.J. 2018. Svarthalespove i Norge. Oppsummering av kunnskapsstatus. NOF-Rapport 2018-2. 59 s.
- Holgensen, H. & Willgohs, J.F. 1956. First breeding of the black-tailed godwit, *Limosa limosa* (L.) in Norway. *Astarte* 13: 1 – 8.
- Klima- og miljødepartementet 2011. Forskrift om svarthalespove (*Limosa limosa*) som prioritert art. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-524?q=svarthalespove>, nedlastet 13.11.2017.
- Klima- og miljødepartementet 2015. Forskrift om endringer i forskrift 20. Mai 2011 nr. 524 om svarthalespove (*Limosa limosa*) som prioritert art. Tilgjengelig fra: <https://www.lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-524>, nedlastet: 13.11.2017.
- Kållås, J.A. & Byrkjedal, I. 1981. Vadefuglenes hekkestatus i Norge med Svalbard. *Proceedings of the Second Nordic Congress of Ornithology, 1979*: 57-74.
- Kållås, J.A., Dale, S., Gjershaug, J.O., Husby, M., Lislevand, T., Strann, K.-B. & Strøm, H. 2015. Fugler (Aves). S. 67-70 in Henriksen, S. & Hilmo, O. (red.) *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge.
- Mjølvsnes, K.R. 2016. Svarthalespovene på Jæren. Kartlegging av artens hekkeområder og reproduksjon 2015 & 2016. Mangfold oppdragsrapport. 22 s.
- Mjølvsnes, K.R. & Heggøy, O. 2018. Svarthalespove på Jæren. Kartlegging av artens hekkeområder og reproduksjon 2017. Mangfold Rapport 1-18. 26 s.
- Olsen, A.I. 2012. Overvåking av kjente hekkelokaliteter for svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Lofoten og Vesterålen 2012. Rapport til Fylkesmannen i Nordland. 3 s.
- Olsen, A.I. 2013. Overvåking av kjente hekkelokaliteter for svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Lofoten, Røst og Vesterålen 2013. Rapport til Fylkesmannen i Nordland. 4 s.
- Olsen, A.I. 2014. Overvåking av kjente hekkelokaliteter for svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Nordland (Lofoten og Røst) 2014. Rapport til Fylkesmannen i Nordland. 4 s.
- Strann, K.-B. & Frivoll, V. 2014. Hekkende svarthalespove i Troms i 2013. NINA Minirapport 489. 16 s.
- Strann, K.-B., Frivoll, V., Sortland, F., Lorentzen, N.H., Riser, C.W., Jensen, A. og Våge, H. 2012. Hekkestus hos svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Nord-Norge. NINA Rapport 833. 63 s.